

tační práce. Jak jsme již uvedli vpředu i v kolektivní práci musí být přesně určen podíl jednotlivých spoluautorů a musí být vyznačen i na práci. Proto je také nezbytně nutné, aby hodnocení kolektivních

prací bylo prováděno sice jako jednoho díla, ale současně aby v zhodnocení byly konkrétně ohodnoceny i ucelené části zpracované jednotlivými pracovníky kolektivu.

Závěrem bychom chtěli upozornit na to, že rozvoji kolektivnosti a komplexnosti vojenskovo vědecké práce by měla být věnována podstatně větší pozornost než dosud. Dosáhnout plného porozumění u všech příslušníků armády, kteří se na řešení vojenskovo vědeckých úkolů aktivně podílí, znamená i na ideologické frontě bojovat proti některým pozůstatkům a přežitkům starého individualismu vědeckých pracovníků. Požadavek mnohostrannosti vojenskovo vědeckého zkoumání při řešení zásadních úkolů vojenskovo vědecké práce určuje i nutnost kolektivnosti a komplexnosti práce jako jednoho z rozhodujících předpokladů pro úspěšné řešení problémů soudobého vojenství.

K otázce stranickosti vědeckovýzkumné práce

Inž. podplukovník

CSc. Jan Matušína

Jednou z nejdůležitějších otázek rozvoje naší socialistické společnosti v současné etapě a zároveň rozvoje naší armády, je podstatně zkvalitnění vědeckovýzkumné práce. Těmto otázkám je v poslední době věnována mimořádná pozornost, která se odráží v příslušných stranických a vládních usneseních.

Pokud jde o nás, pracovníky Vojenské akademie Antonína Zápotockého, je z tohoto hlediska nejzávažnější „Usnesení vlády ČSSR ze dne 12. října 1960, č. 929, o kádrovém, finančním a materiálním zajištění dalšího rozvoje vědecké a výzkumné činnosti vysokých škol o zlepšení jejího řízení a organizace“ a její aplikace na vojenské školství, uvedená v SN MNO č. 5 z 1. 7. 1961. Tento dokument bezprostředně navazuje na usnesení ÚV KSČ z dubna 1959 „O těsném spojení školy se životem a o dalším rozvoji výchovy a vzdělání v ČSR“, které se stalo základním pilířem v otázkách výchovy vzdělaného socialistického člověka, schopného řešit všechny problémy, související s bouřlivým rozvojem výrobních sil za socialismu a komunismu.

Základním požadavkem na vědeckovýzkumnou práci v našich historických podmínkách je, že musí být stranická. Otázka stranickosti ve vědeckovýzkumné práci je sice všeobecně uznávána a proklamována, cvšem podle mého názoru je často nesprávně chápána a vysvětlována. Hlavní příčinu vidím v tom, že přes poměrně značné zlepšení, je vědecká práce z velké části dosud doménou vědeckých pracovníků, kteří často stojí mimo politické dění a nebo se ho zúčastňují jen proklamativně. Svůj malý poli-

tický projev odůvodňují většinou „zápalem“ pro vědeckou práci a poukazováním na to, že při dnešním rozvoji vědy a techniky nutno veškerý čas a energii věnovat vědecké práci.

Někdy je stranickost vědecké práce chápána tak, že stačí znát základní poučky a kategorie marxistické filosofie a vhodně je používat. Nebo, že stačí v úvodní kapitole odsoudit západní teorie a publikace a správně vyzvednout autory a publikace sovětské. Takovéto zúžení a jednostranné chápání stranickosti ve vědě svědčí o zásadním nepochopení této linie a nebudeme s ním dále polemizovat.

Myslím, že nemá smysl zde polemizovat také s takovými názory, že stranickost ve vědě musí nutně znamenat odklon od objektivní pravdy a tendenční zkreslování faktů, jak o tom mluví buržoazní ideologové. V naší společnosti je tato otázka již jasná a velké úspěchy Sovětského svazu ve vědě a technice jsou jen důkazem toho, že právě spojení stranickosti a vědeckosti je zdrojem úspěchů socialistického zřízení.

Nedodržování principů stranickosti ve vědecké práci spočívá dnes podle mého názoru v jiných otázkách, které se zdají na první pohled podružnější.

Stranickost vědecké práce chápeme jako soulad cílů výzkumu, hlavních směrů a využití dosažených výsledků se společenskými potřebami a požadavky dělnické třídy a komunistické strany, s potřebami a požadavky plánovitého a proporcionálního rozvoje výrobních sil. Pokud jde o vojenskovo vědeckou práci, máme pochopitelně na mysli jednotu cílů a hlavních směrů vý-

zkumu s perspektivním rozvojem armády a jednotlivých druhů vojsk jako nástroje dělnické třídy k uhájení samostatnosti a výsledků socialistické výstavby.

Z uvedeného je vidět, že pojem stranickosti vědecké práce je velmi široký a je třeba jej takto chápat a uplatňovat. Podle mého názoru s pojmem stranickosti vědecké práce úzce souvisí otázka zadávání výzkumných úkolů, jejich usměrňování, řešení, zhodnocení a vlastní realizace výsledků výzkumu. Podívejme se nyní, jak je hledisko stranickosti uplatňováno v jednotlivých otázkách, které jsou výše uvedeny. Rozbor je proveden z hlediska, jak se mně tyto otázky jeví na Vojenské akademii v Brně, tj. z hlediska kateder, vědeckých pracovišť, učitelů a vědeckých pracovníků.

1. Zadávání výzkumných úkolů

Toto je velmi důležitá, byť i přípravná fáze vědeckovýzkumné činnosti. Od správného určení úkolu a jeho zadání závisí velmi mnoho a je proto třeba úkoly při zadávání důkladně promyslet, hlavně z hlediska stranickosti, tj. z hlediska potřeb a požadavků naší strany a dělnické třídy. Na druhé straně je ovšem všeobecně známo, že právě v této otázce byla v minulosti udělena řada nedopatření a chyb.

S tímto bezprostředně souvisí otázka plánovitosti vědecké práce tak, aby byly řešeny aktuální úkoly a při tom v potřebném předstihu. Plánovitost vědecké práce a řešení úkolů nesmí být ovšem zaměňována s plánováním.

Nechci zde, samozřejmě, paušalizovat a jsem si vědom toho, že správné určení a zadání úkolu není snadná záležitost. Je tedy pochopitelné, že i přes veškerou péči a odpovědnost při zadání úkolu se může stát, že v důsledku objektivní situace některý problém ztratí aktuálnost pro armádu a bude nutno přistoupit k jeho zrušení, nebo že výsledky výzkumu nebudou realizovány apod.

Ovšem při správné znalosti perspektivy vývoje armády a druhů vojsk by tyto případy měly být velmi ojedinělé a převážná většina řešených úkolů by měla být předpokládaným způsobem využita. Skutečnost je ale taková, že u celé řady úkolů ještě v průběhu řešení se dovídáme, že vojsko již nemá o výsledky zájem a úkoly jsou zastavovány a nebo zhynou suchou cestou. V takovýchto případech nejde jenom o ekonomickou ztrátu, způsobenou do jisté míry zbytečnou prací. Nepříjemné je i to, že v uvedených případech se projevuje hlavně u mladých výzkumných pracovníků určitá nedůvěra ke všem výzkumným úkolům a nechut do jejich řešení.

Někdy se také stává, že úkoly jsou při zadávání nedostatečně specifikovány a že řešitel musí sám veškeré podklady a požadavky shánět. To vede samozřejmě k tomu, že úkoly nejsou řádně promyšleny z hlediska cíle a metodiky a řešitel při nejbližší větší těžkosti má snahu úkol zúžit co do rozsahu, popřípadě uzavřít.

Všeobecnou bolestí zadávaných úkolů je často nedostatečný styk zadavatele s řešitelským kolektivem. Jak cíl výzkumného úkolu, tak i metodika řešení a termíny ukončení úkolu a jednotlivých etap, nejsou v průběhu řešení upřesňovány. Toto vede často k různým disproporcím a někdy i k zajištění, že při zadávání úkolu si zadavatel a řešitel řádně „nerozuměli“.

2. Způsob řešení výzkumných úkolů

Charakteristickým rysem současné doby je vysoká specializace vědních oborů, která je do jisté míry určována stupněm jejich rozvoje. Na druhé straně se ovšem jejich hranice namnoze překrývají a jejich výsledky na sebe navazují a podmiňují se. Prostředkem k překonání izolovanosti jednotlivých vědních oborů je komplexnost v řešení výzkumných úkolů. Jejím cílem je soustředění úsilí na důležité vědeckovýzkumné úkoly s cílem zvýšení kolektivnosti a podstatného zkrácení doby, potřebné pro řešení úkolu.

Zde je třeba přiznat, že v této otázce je situace u nás zatím málo uspokojivá. Přes četná opatření jsou u nás síly tříštiny na desítky úkolů a myšlenka komplexnosti úkolů se u nás prosazuje poměrně pomalu. Máme na akademii (fakultě) některé katedry a pracoviště, kde na jednoho učitele nebo vědeckého pracovníka připadá až jeden výzkumný úkol. Je samozřejmě, že tento stav nedává možnost dosáhnout co nejvyšších výsledků a prodlužuje také dobu řešení, což je v dnešní situaci nežádoucí.

Nutno ovšem podotknout, že málo uspokojivá situace v komplexním řešení úkolů byla z převážné části způsobena tím, že komplexní úkoly nebyly zatím ve větší míře akademii zadávány a nebyly ze strany MNO koordinovány.

Zatím se málo rozvíjí i vlastní spolupráce takticko-operačních kateder s katedrami technickými. Úkoly se řeší často izolovaně a výsledky výzkumu problémů taktických a operačních nevystihují v plné míře všechny technické aspekty problému a naopak. Příčina spočívá v některých případech v poněkud menších znalostech taktiky a operačního umění příslušníků technických kateder a naopak.

S počtem úkolů souvisí otázka kolektivnosti řešení úkolů. Požadavek kolektivnosti řešení je jedním z nejdůležitějších rysů stranickosti ve vědecké práci. Jedině větší koncentrací pracovníků na daný problém můžeme dosáhnout zkvalitnění výzkumné činnosti co do metody řešení i kvality dosažených výsledků. Na VA AZ je tento požadavek podložen ještě skutečností, že učitelé provádějí ještě rozsáhlou, časově náročnou činnost pedagogickou, která jim nedovoluje soustředit všechny síly na vyřešení úkolu a často vede k prodlužování doby řešení úkolu.

Problém kolektivní spolupráce je ve značné míře i problémem převýchovy lidí, v našem případě vědeckých pracovníků. Je zde nutno překonávat řadu přežitků, které mnohde v nás zůstaly. I když tato otázka není dnes již tak vysoce aktuální, hlavně zásluhou správně vedené výchovy a doplňování pracovišť mladými pracovníky, nutno přece jenom provádět soustavnou politickovýchovnou práci. Nesmíme zapomenout, že vždycky se vyskytnou pracovníci, kteří se budou snažit za každou cenu vyniknout sami, budou úzkostlivě střežit výsledky své práce a nezdavě žárlit na úspěch jiných. Toto neochopitelně nepřispívá k vytvoření správného soudružského prostředí a stává se naopak brzdou.

Na druhé straně je třeba zabránit tomu, aby v kolektivnosti při řešení úkolů neviděli někteří pracovníci zástěru, za kterou by mohli schovat svou nedostatečnou práci. Proto kolektivní řešení předpokládá rozdělení problémů na jednotlivé pracovníky tak, aby každý řešil určitý úsek, za který bude také odpovědný. Z toho je vidět, že kolektivní řešení nijak nebrání samostatné publikační činnosti a obhajování disertačních prací.

3. Ukončení úkolu a využití výsledků v praxi

Vědecký úkol nutno samozřejmě vyřešit v požadovaném rozsahu a to jak po stránce teoretické, tak experimentální. Zde nutno zdůraznit, že jediným a zásadním kritériem stranickosti vědecké práce v armádě je neustálý růst bojové připravenosti armády, tj. praktická realizace všech výsledků modernizace bojové techniky, řešených ve výzkumných a vývojových pracovištích.

Správnost metodiky řešení a dosažených výsledků nutno kolektivně posoudit na oponentním řízení. Oponování závěrečných zpráv řešených úkolů se stalo již takřka běžným, což představuje určitý úspěch. Nutno však uvést, že průběh oponentského řízení ne vždy odpovídá našim představám kritičnosti jednotlivých závěrů a dosažených výsledků. Není třeba zde zdůvodňovat, že jedině kritickým posouzením dosažených výsledků je zaručena správnost a efektivnost řešení úkolů.

Zde nutno konstatovat, že v otázkách zdravé kritičnosti na oponentských řízeních není dosud všechno v pořádku. Není ještě samozřejmou povinností každého oponenta a všech přítomných vyjádřit se skutečně otevřeně ke všem řešeným problémům. Někdy jsou i takové situace, že za správné oponenty jsou považováni ti, kteří se zmiňují jen o kladných stránkách práce a záporné opomíjejí.

S tím souvisí i otázka využití výsledků v praxi. Často to dopadne v praxi tak, že řešitelé úkolu jsou pobízeni k včasnému jeho vyřešení a po oponentském řízení se o úkolu již více nedoví. Máme celou řadu vyřešených úkolů, které byly sice v určité míře využity v resortu zadavatele, ale již méně v jiných složkách, které někdy o těchto výsledcích ani neví.

Cílem tohoto pojednání bylo upozornit na některé aspekty, které jsou sice v podstatě odborné, ale mají hluboké stranické zaměření. Bylo na ně upozorněno také proto, že na jejich správném pochopení a provádění závisí v podstatné míře další rozvoj vědecké práce.

Závěrem nutno zdůraznit, že socialistická společnost a socialistické výrobní vztahy vytvářejí sice předpoklady pro správné uplatňování všech otázek stranickosti ve vědecké práci, ovšem předpoklady nutno soustavně uskutečňovat společným úsilím všech výzkumných pracovníků, stranických organizací a služebních orgánů.